

היינו הרק!

איש זה החליט על מיבצע סיני, ביצע אר- תו והחזיר את הישגיו — הכל על דעת עצמו. איש זה הצטרף לדוקטרינה של אייזנ- הוואר — שוב על דעת עצמו. הוא היחיד השולט על צה"ל. הוא שהקים את כל ה- שיינים למיניהם, המשקפים במידה רבה את תכונותיו האישיות. הוא שעשה כל מה שנעשה בארץ בשנים האחרונות, והוא שלא עשה כל מה שלא נעשה.

זוהי דיקטטורה קנוייה, לא כמר ייח. היא מבוססת לא רק על הפך פולריזת האישיה הרבה של דויד בן-גוריון בשכבות רחבות. היא בנוייה קודם כל על המגנבית הי יהודית המאוחדת וזרם המענקים — ועל הנכונות של כל השותפים האפשריים לספק לביג'ו את הקר- לות הדרושים בכנסת תמורת הי ענקות מתאימות.

זהו סידור נוח מאד — לכל הנוגעים בדבר. הוא מונע את הצורך במתנות-ריכוז ושאר אביזרים בלתי-נעימים של דיקטטורה כפויה, פרט לכמה חסיפות ופצצות פה ושם. בן-גוריון עושה ככל העולה על רוחו בשטחים המכריעים, המפלגות מחלקות בי- ניהן את השלל הכלכלי ומתחככות ביניהן על ענינים של מה-יבכך, והכל בא על מקומו בשלום.

הנה באה הפרעה. שתי מפלגות השמאל רוגשות מפני שדויד בן-גוריון יום מיבצע מסויים בגרמניה, לגמרי על דעת עצמו, ומבלי להתייעץ תחילה עם חברי ה- ממשלה. שמו שמיים.

במשך שנתיים ישבו חברים אלה במ- שלה, וענו אמן על כל מעשי ביג'ו. על מיבצע-סיני שמעו אחרי שרוב הכוחות כבר נערכו לקרב, ועל תריסר מעשים אחר- רים שמעו רק אחרי שנמסרו „בסוד" ל- עורכי עיתונים. מעולם לא נקפו אצבע קטנה אחת כדי לערער על כל סממני הדיקטטורה האישית. את הקרב המסוכן בשב. השאירו ללוחמים פרטיים, את היוזמה הפוליטית הגדולה לנחום גולדמן, ואת המלחמה בי- שחיתות-מסעם לקבוצת פרטיגויות. אולם לפתע נרגזו כי ביג'ו לא התייעץ עמם. במשך כמה ימים נאבקו בנפשם אם לפ- רוש מקואליציה זו, או להיזק מתוכה. בי- משך כמה ימים עצר הציבור נמתחות את נשימתה. וצר לי שעלי לשאול את השאלה האפיקורסית:

למי זה איכפת בעצם?

כל זמן שכל השלטון המעשי מרוכז — לטובה או לרעה — בידי דויד בן-גוריון, כל זמן שאין גם גבר אחד בכל המפלגות האלה המוכן להמרות את פיו בענין חשוב, למי זה איכפת מי שותפיו של ביג'ו בי- קואליציה? למי זה איכפת מניין לוקח ביג'ו את הקולות הדרושים לו. באופן פורמלי, כדי לקיים רוב בכנסת? למי זה איכפת — מלבד לגזברי הקיבוצים, ושאר האנשים הי- תלויים בתקציבים ממשלתיים וציוניים? במשך שנתיים ישבו אנשי השמאל במ- שלה, ולא היה בכך גם ההבדל הזעיר ביותר לעומת הממשלה ה„מינית" הקודמת. ואם מחר ישבו במקומם אנשי אגודת-ישראל — מה יהיה ההבדל?

נאמר נא בגלוי: זה היינו הרק. היינו הרק להיסטוריה העברית, היינו הרק לאזרחי המדינה, היינו הרק לעניינים שיעמדו על פדריהיום. כי בראשון לינואר, 1958, אדם אחד שולט בישראל — ולא פרץ ברנשטיין, לא מאיר יערי ולא איצ'הימאיר ריון יפריעו לו.

קהל הפשוט, שאינו נהנה במישרין מתקציב מפלגתי, הרגיש בכך היסב. הוא משך בכתפיו למקרא הכותרות הרוע- שות. הוא ידע שכל הענין אינו נוגע לו.

בבחירות הבאות תזדקק שאלה גדולה אחת ויחידה מול עיני הי- אורה: אתה מסכים לדיקטטורה האישית של דויד בן-גוריון או לא? כל המפלגות המעורבות בסכסוך הנכחי ינסו לשוא להיות צד בויכוח זה. האמת הפשוטה והבורה היא שהן נתנו את ידן להקמת דיקטטורה זו, לא עשו מאומה כדי למנועה, לא התנגדו לה אפילו בדיבורים — עד שדויד בן-גוריון עצמו תפסן בצוארן וזרק אותן החוצה.

לא נתוכח היום אם הדבר טוב או רע. יכול אדם להיות סבור כי ביג'ו הוא אחד בדורו, צור ישראל וגואלו, וטוב שהשלטון כולו בידי. ויכול אדם לחשוב, כמו ברטוס המנות, כי הקיסר הטוב ביותר סופו להמיט אסון על ארצו. הפעם נסתפק רק בציון העובדה. מזה כמה שנים התגבשה בארץ דיקטטורה מעשית של איש אחד.

גורליים, כל מיבצעי המדיניות הי- מכריעים, מנוהלים כעסק פרטי של איש אחד.

שיטה זו מבוססת על מושג שאינו קיים בשום מדינה אחרת בעולם: „עניני חוץ ו- בטחון". בכל מדינה אחרת, המדיניות היא הקובעת, ואילו עניני הבטחון אינם אלא תפקיד סכני ונובעים מן התפיסה המדינית. ואילו בישראל ה„מדיניות" נאכלה מומן על ידי הבטחון.

כיום כבר מושטש לגמרי סדר התפ- קידים: האם אנו מחמשים את צה"ל כדי ל- הבטיח מדיניות מסוימת — או שאנו מנה- לים מדיניות מסוימת כדי לחמש את צה"ל? מחוץ לגרמניה של הקיסר, וליאפאן של המיקאדו, אינו מכיר תופעה דומה במאה השנים האחרונות. על כל פנים, הגנרלים

זה מכפר על הפשע הנורא, אך אין ספק שמעשה החרטה ריכך את חוד השנאה בי- לבנו.

גם לא יתכן לאורך ימים מצב של ברוגו בין מדינות. אם האינטרסים של ישראל מי- חייבים יחסים עם גרמניה — וזו אמנם דעתי — אין לתת לרגשי-בחילה אישיים לשמש אבן-נגף. אם אפשר להיעזר בצבא הגרמני, אין שום סיבה מדוע לא להיעזר בו. כשהייתי לפני שנה אורח המטכ"ל הי- גרמני (דומני כישראלי ראשון), שוחחתי עם אלופי וביקרתי במיתקניו, הגעתי לכלל מסקנה מגובשת שאמנם יש מקום ליחסים רשמיים, אם כי מסויינים, בין צה"ל וצבא זה.

אולם ישנו גבול — גבול של טעם טוב. אני חושב כי ביקורה של

הפתעה הגדולה ביותר הצפויה לאדם החוזר לארץ בימים אלה היא הרצינות האיומה בה עוסקים הכל בי- „משבר". מרחוק נראה המשבר הזה כסערה בכוס מיץ. מקרוב הוא מקבל ממדים של תופעת-טבע אדירה.

הכל עוסקים בו, דשים בו, מנתחים אר- תו, מנחשים את תוצאותיו. באותה רצינות חגיגית בה עוסק הצרפתי בארוחת-הצהרים שלו, האיטלקי בחידוש תקרות-כנסית פטרס הקדוש והבריטי בשערוריית ער-הריבית, שקוע עתה העסקן הישראלי הממוצע בעלי- לות-הגבורה של הקואליציה הממשלתית.

האסון הוא רק כי לאדם, הי- היה מנותק כמה ימים מן המאר- רעות היומיומיים בארץ, קשה מאד להבין על מה כל ההתרגי- שות. מהו, בעצם, סלע המחלוקת?

רשם הראשון הוא כי סלע-המת- ל לוקח הוא נאט"ו. אם כן, הרי המושג סלע אינו במקום. נאט"ו אינו כיום אלא ערימה של חצץ, וכל עמי אירופה יודעים זאת היטב.

השידוך בין ישראל ונאט"ו מזכיר את הי- בויחה היהודית הנושנה על נישואי בת היהודי עם בן הפריץ. אבי הבת כבר הי- סי. נשאר רק לשכנע את הפריץ.

מישהו חייב להגיד זאת פעם בבירור אכזרי: כל הענין הזה של קשר בין ישראל ונאט"ו הוא ער- רב פורת. יותר מזה: הוא כריחה פוליטית, המעלה חיוך של מכוכה או רחמים על שפתי כל מדינאי אירופי.

אין אדם אחד בעולם המתחם לרעיון זה ברצינות — מלבד מנהיגי ישראל. דמי יונם הפורה שיכנע אותם כי צירוף ישראל לגוש האטלנטי יהיה אידיאלי, מפני שיפסוד אותם מן הצורך הבלתי-נעים להתחשב במ- ציאות הגיאוגראפית ולמצוא את הדרך ל- מרחב בו אנו חיים.

אולם בשביל האישי-ברחוב בלונדון, בי- פאריס, בבון וברומא, ישראל היא ארץ מורחית קטנה ואקוטית, השקועה בצרות אינסופיות עם שכנותיה, על רקע בלתי- ברור. שום דבר אחר אינו ידוע לו על ארץ זו, ושום דבר נוסף גם אינו מעניין אותו. עצם הרעיון כי עמי אירופה יצרפו מדינה רחוקה ומסוכסכת זו בכריכתם, ויהיו מוכנים לשפוך למענה את דמם במלחמה אטומית, הוא מנוחך לגמרי.

זוהי עובדת-היסוד, שהיא חשובה יותר אף מן השיקול הקר של הפוליטיקאים, הי- סבורים כי האינטרסים של תורכיה וברית- בגדאד חשובים לנאט"ו עד אין שיעור יותר מתחוננו ישראל. כי בחשבון האחרון קובעת דעת-הקהל. ובשביל דעת-הקהל באירופה המערבית, ישראל כמעט ואינה קיימת.

על כן אין כל טעם שמפלגות ישראל יריבו ביניהן על עסקי נאט"ו. כל הריב הזה אינו שווה דולאר אחד מתקציב המגנבית הי- יהודית המאוחדת. ישראל לא תהי- יח חברת נאט"ו, לא להלכה ולא למעשה, לא באולם הישיבות וגם לא בחדרי השירות. אם כן, על מה הפערה?

פשר היה לחשוב כי המפלגות סוערות נוכח עצם האפשרות של הידוק היחסים עם גרמניה.

הגרמנים האלה הרגו ששה מיליון יהודים. איש אינו יכול לשכוח זאת, אפילו ירצה בכך. זהו הצל הפרוש על כל גפישה בין גרמני וישראלי. מאו עשו הגרמנים הרבה — הרבה מאד — כדי להביע את חרפתם. הם מילאו את החתיכותם בשטח השילומים והפצויים בי- מידה ממלאה, הראייה להוקרה ולציון. אין

מי יתפוס את הכדור?

של הצבא הגרמני החדש, שהיה לי הודמ- נות להחליף עימם דברים, דחו תפיסה זו בשתי ידיהם.

הבטחון הוא אחוזה פרטית של דויד בן-גוריון. על גבולותיה מר- צבים שלטים: „הכניפה אסורה — העבריינים ייענשו!" ברגע שהסי- כימו הפוליטיקאים של ישראל לי- הפוך את ה„בטחון" לערך העומד בפני עצמו, העומד מכתפיות ר- מעלה לכל העם, מסרו לידו דויד בן-גוריון את האפשרות להקים דיקטטורה מעשית. וזהו כדיוק מה שהוא עשה.

לא נתוכח היום אם הדבר טוב או רע. יכול אדם להיות סבור כי ביג'ו הוא אחד בדורו, צור ישראל וגואלו, וטוב שהשלטון כולו בידי. ויכול אדם לחשוב, כמו ברטוס המנות, כי הקיסר הטוב ביותר סופו להמיט אסון על ארצו. הפעם נסתפק רק בציון העובדה. מזה כמה שנים התגבשה בארץ דיקטטורה מעשית של איש אחד.

אותה אישיות חשובה בגרמניה עובר גבול זה. ביקור זה, של אישיות כזאת, הוא ג'פטה מדינית ממדרגה ראשונה, בעלת משמעות עמוקה של ידידות ורצון-טוב. אני חושב כי ג'פטה כזאת כלפי גר- מניה פוגעת ברגש האסמית.

כאן אנו מגיעים ישר ללב הבעיה. מדוע שולחה אישיות זו דוקא? מדוע אי-אפשר היה להטיל את התפקיד על אדם בדרג נמוך יותר, כחוד התפקידים הבכירים במשרד החוץ או הבטחון?

פשוט מאד: מפני שאין אדם אחר אשר דויד בן-גוריון סומך עליו. והאימון האישי — נאמר נא בגלוי: הקפריסה האישית — של דויד בן-גוריון חוק הוא לישראל.

במדינה זו אין ממשלה, אין מנ- גנון ממלכתי, אין אפילו צמרת פוליטית. המדינה מנוהלת על-ידי איש אחד, בעזרת קומץ נושאי- כלים שהוא בוחר (ופוסל) אותם הי- כאוות-נפשו. כל עניני המדינה הי-